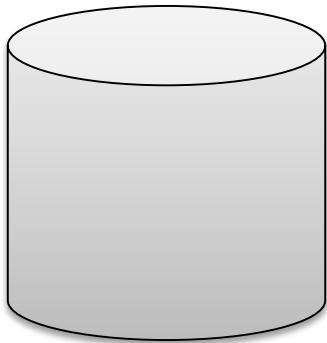

ΜΥΥ701: Βάσεις Δεδομένων

Διδάσκουσα: Ευαγγελία Πιτουρά

Εισαγωγή στα Συστήματα Βάσεων Δεδομένων

Τι θα δούμε σήμερα

- I. Τι είναι οι ΒΔ, γιατί μας ενδιαφέρουν
- II. Στόχος και περιεχόμενο του μαθήματος
- III. Ιστορία των ΒΔ
- IV. Διαδικαστικά θέματα

Βασικές Έννοιες

Τι είναι μια βάση δεδομένων;

Βάση Δεδομένων: συλλογή από σχετιζόμενα δεδομένα

Γιατί να μας ενδιαφέρει;

Τα δεδομένα είναι παντού

Που υπάρχουν ΒΔ;

Εύδοξος

Ηλεκτρονική Υπηρεσία Ολοκληρωμένης Διαχείρισης
Συγγραμμάτων και Λοιπών Βοηθημάτων

amazon.com

On-Line Δήλωση Μαθημάτων
Students Web

Your fare class.
(Y,B,M,H,Q,K,etc.)
This is an internal code.
There are trade-offs
among time, money
and convenience.

Tickets on
some routes
are non-refundable.
There may also
be a fee for any
changes.

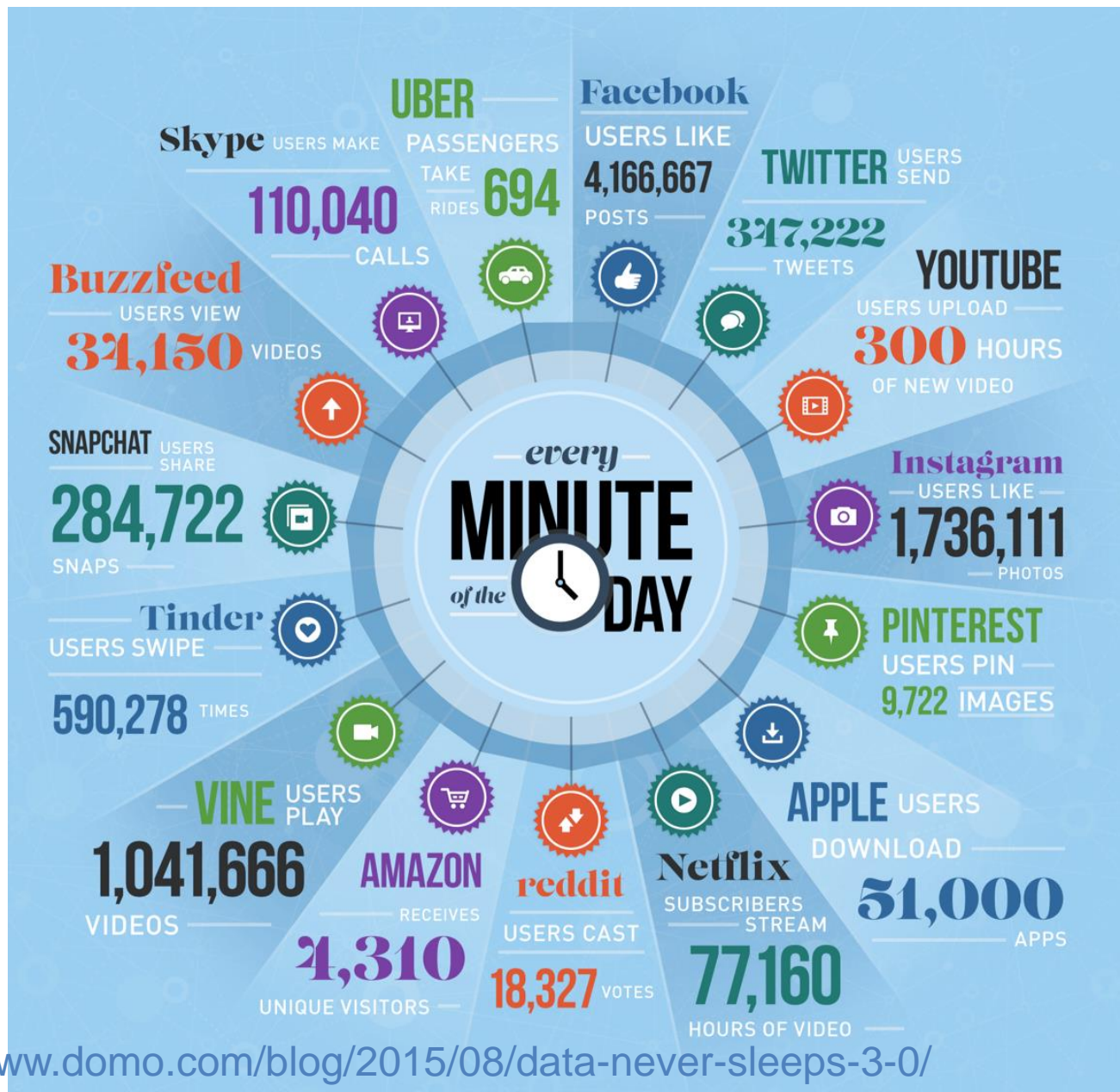
Fare paid
by passenger
minus fees and taxes.

These fees and taxes
go to the airport, and
to local, state and
federal governments.

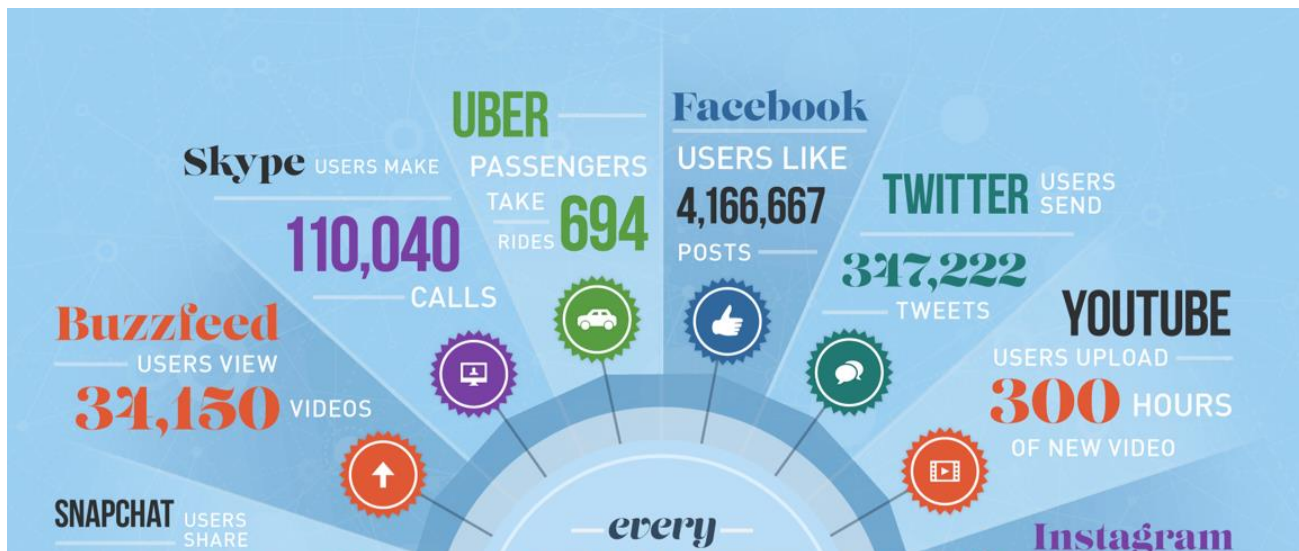
Most tickets are
encoded with
magnetic information
about the passenger's
trip.

Source: Delta Airlines

© 2001 HowStuffWorks

<https://www.domo.com/blog/2015/08/data-never-sleeps-3-0/>

THE GLOBAL INTERNET POPULATION GREW **18.5%** FROM 2013-2015 AND NOW REPRESENTS

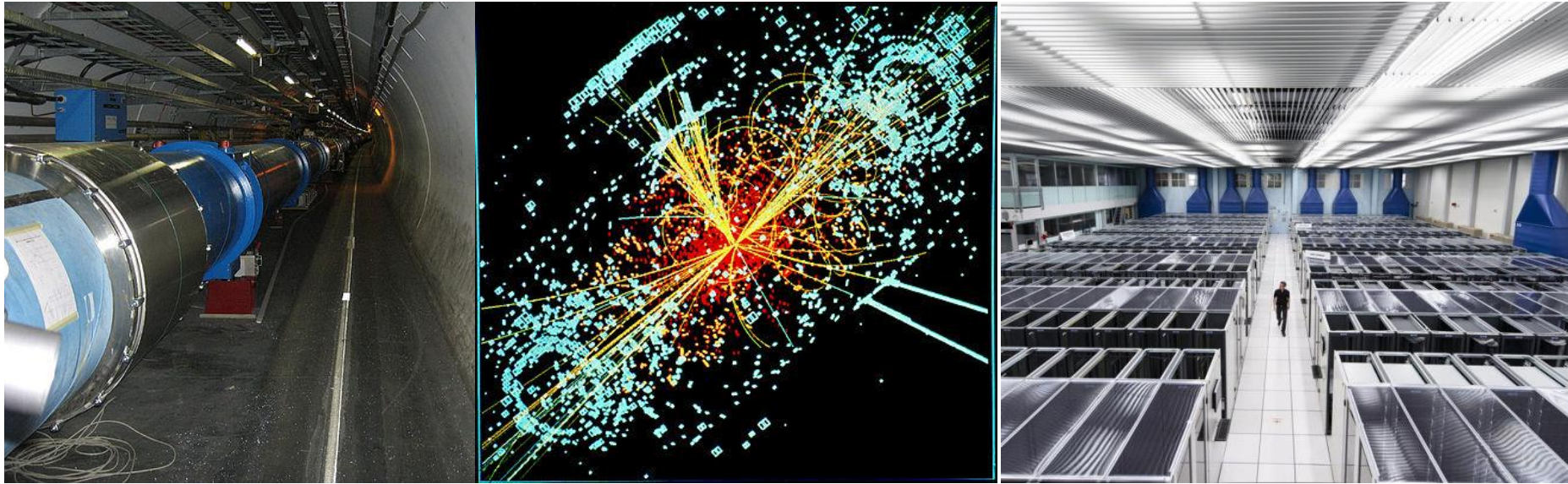
3.2 BILLION PEOPLE.

<https://www.domo.com/blog/2015/08/data-never-sleeps-3-0/>

Scientific Data (Επιστημονικά Δεδομένα)

Large Hadron Collider (LHC)

- 150M αισθητήρες @ 40M μετρήσεις το δευτερόλεπτο: 6 Peta-γεγονότα το δευτερόλεπτο
- Μαζικό φιλτράρισμα → 700 MB το δευτερόλεπτο → 15 PB το χρόνο
- Η συλλογή δεδομένων περιορίζεται για λόγους υπολογισμού και αποθήκευσης

<https://lhcb-public.web.cern.ch/lhcb-public/en/Data%20Collection/Triggers2-en.html>

“BIG DATA”

- Πανταχού παρόντες αισθητήρες και καταγραφείς
 - Κάμερες, κινητά, blogging, ...
- Μεγάλα επιστημονικά έργα (βιολογία, αστρονομία, φυσική, ιατρική,)

Αποθήκευση όλων των δεδομένων

“BIG DATA”

UNITED NATIONS GLOBAL PULSE

Harnessing big data for development and humanitarian action

GLOBAL PARTNERSHIP FOR DATA

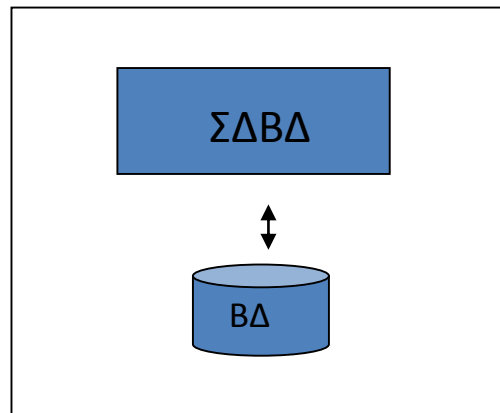
<http://www.data4sdgs.org>

Human trafficking

Βασικές Έννοιες

Σύστημα Διαχείρισης Βάσεων Δεδομένων (ΣΔΒΔ) Database Management System (DBMS) λογισμικό (σύνολο από προγράμματα) για δημιουργία και χρήση μιας βάσης δεδομένων

**Σύστημα Βάσεων
Δεδομένων**

Μερικά (σχεσιακά) ΣΔΒΔ

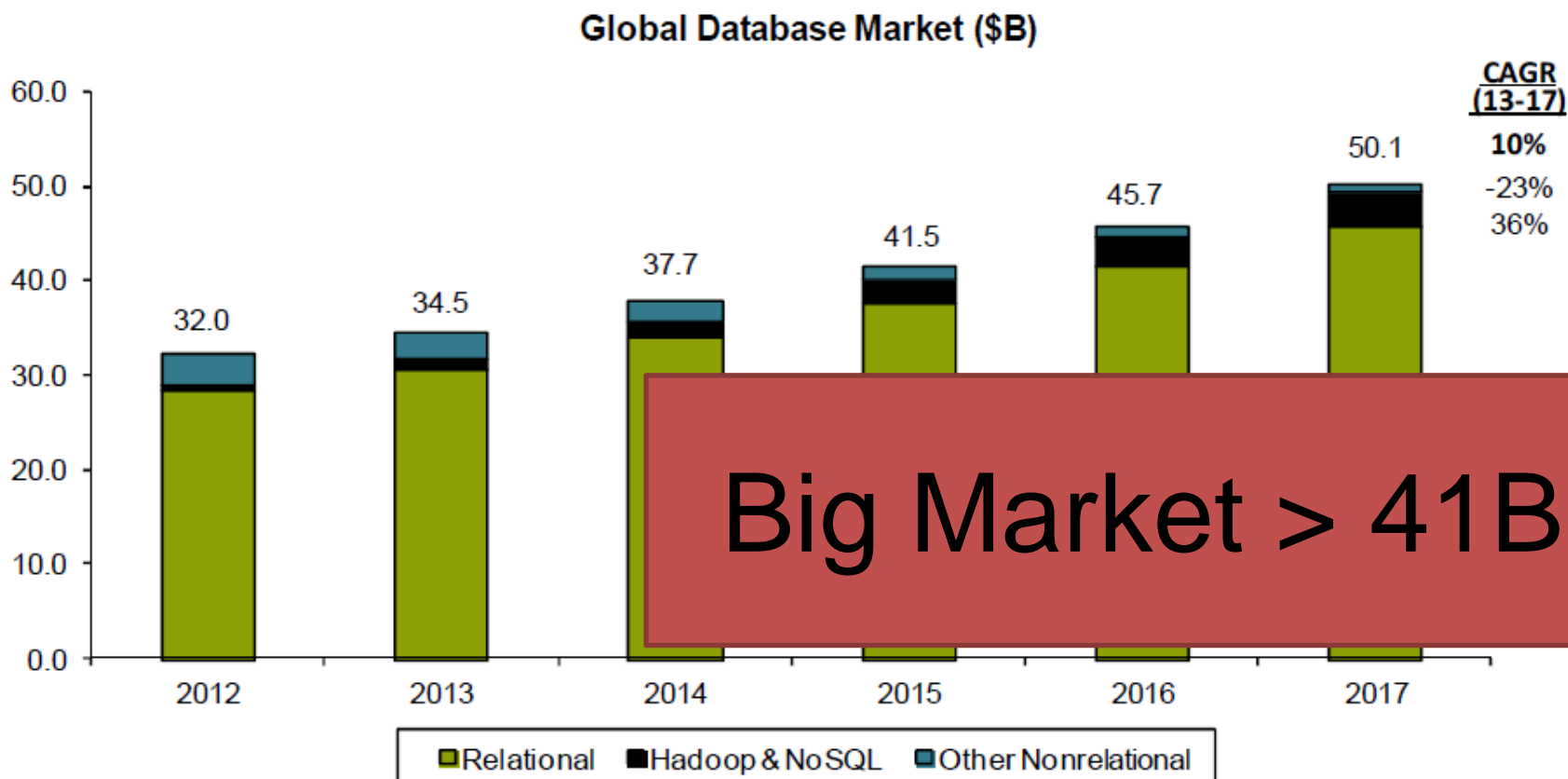
Εμπορικά

- Oracle
- IBM/DB2
- MS SQL-server
- Sybase
- Informix
- (MS Access, ...)

Ελεύθερο Λογισμικό- Open Source

- Postgres (UCB)
- MySQL, mSQL
- miniBase (Wisc)
- Predator (Cornell)
- ...

Σχεσιακά ΣΔΒΔ

Κατάταξη τεχνολογιών ΣΔΒΔ

DB Engines Ranking

292 systems in ranking, January 2016

Rank			DBMS	Database Model	Score		
Jan 2016	Dec 2015	Jan 2015			Jan 2016	Dec 2015	Jan 2015
1.	1.	1.	Oracle	Relational DBMS	1496.08	-1.47	+56.92
2.	2.	2.	MySQL	Relational DBMS	1299.26	+0.72	+21.75
3.	3.	3.	Microsoft SQL Server	Relational DBMS	1144.06	+20.90	-54.55
4.	4.	↑ 5.	MongoDB +	Document store	306.03	+4.64	+55.13
5.	5.	↓ 4.	PostgreSQL	Relational DBMS	282.40	+2.31	+27.91
6.	6.	6.	DB2	Relational DBMS	196.37	+0.24	-3.76
7.	7.	7.	Microsoft Access	Relational DBMS	134.04	-6.17	-5.10
8.	8.	8.	Cassandra +	Wide column store	130.95	+0.11	+32.20
9.	9.	9.	SQLite	Relational DBMS	103.74	+2.89	+7.54
10.	10.	10.	Redis +	Key-value store	101.16	+0.62	+6.92

Βασισμένη σε #mentions (π.χ., stack overflow), google trends, job postings, profile data στο LinkedIn, tweets ...

<http://db-engines.com/en/ranking>

Big Data

Infrastructure

Analytics

Operational

As A Service

Structured DB

Technologies

Γιατί ΣΔΒΔ;

ΒΔ υπάρχουν παντού

- Κοινά θέματα – τι προσφέρουν:
 - ✓ μοντελοποίηση, έλεγχος πλεονασμού, περιορισμοί ακεραιότητας
 - ✓ αποδοτική επεξεργασία ερωτήσεων (queries) (ευρετήρια, βελτιστοποίηση)
 - ✓ μόνιμη αποθήκευση (persistent storage)
 - ✓ ενημέρωση δεδομένων
 - ✓ ορθότητα λειτουργίας: Πως θα διασφαλίσουμε την ορθότητά τους κατά τη διάρκεια αποτυχιών και ταυτόχρονης προσπέλασης από πολλούς χρήστες, ανάκαμψη από σφάλματα
 - ✓ Επίσης: θέματα ασφάλειας, δικαιωμάτων/εξουσιοδότηση προσπέλασης, ...

Γιατί ΣΔΒΔ;

Γιατί χρειαζόμαστε ειδικό λογισμικό;

- Κοινή λειτουργικότητα ήδη υλοποιημένη
- Σωστή υλοποίηση
- Αποδοτική προσπάθεια
- Γρήγορη ανάπτυξη εφαρμογών
- Ανεξαρτησία δεδομένων (θα δούμε περισσότερα)
- Μόνιμη αποθήκευση

Γιατί όχι ΣΔΒΔ;

- Επένδυση σε λογισμικό και υλικό, καθώς και για εκπαίδευση
- Η γενικότητα που παρέχει προκαλεί χρονική επιβάρυνση (overhead)
- Δε χρειάζονται όσα προσφέρει

Βασικές Έννοιες

Η θέση των ΣΔΒΔ στη στοίβα του λογισμικού συστημάτων

Σκοπός του Μαθήματος

Τρεις βασικοί στόχοι:

1. Να μπορείτε να σχεδιάσετε και υλοποιήσετε ένα σύστημα βάσεων δεδομένων χρησιμοποιώντας ένα ΣΔΒΔ

Τι σημαίνει αυτό:

- Μοντελοποίηση
- Προγραμματισμός (σε SQL)

Καθώς και τη *σχετική θεωρία* στην οποία τα παραπάνω βασίζονται (κανονικός μορφές, σχεσιακή άλγεβρα)

Σκοπός του Μαθήματος

2. Θέματα υλοποίησης ενός ΣΔΒΔ (το εσωτερικό του)
 - Βασικές δομές δεδομένων για προσπέλαση δεδομένων από το δίσκο
 - Βασικές αρχές βελτιστοποίησης ερωτήσεων
3. Γενικές γνώσεις και δεξιότητες για τη διαχείριση δεδομένων

Τι άλλο θα δούμε σήμερα

- I. Τι είναι οι ΒΔ, γιατί μας ενδιαφέρουν
- II. Στόχος και *περιεχόμενο* του μαθήματος
- III. Ιστορία των ΒΔ
- IV. Διαδικαστικά θέματα

Μια γενική εικόνα: δημιουργία ΣΒΔ

ΒΗΜΑ 1: Μοντελοποίηση

- Εννοιολογικό Μοντέλο (Μοντέλο Οντοτήτων/Συσχετίσεων)
- Μοντέλο Υλοποίησης (Σχεσιακό μοντέλο)

ΒΗΜΑ 2: Προγραμματισμός/Υλοποίηση

Μοντελοποίηση

Σχήμα (database schema): η περιγραφή της δομής της πληροφορίας που είναι αποθηκευμένη στη βδ με τη χρήση ενός μοντέλου δεδομένων

Μοντέλο Δεδομένων: ένα σύνολο από έννοιες (δομικά στοιχεία) που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την περιγραφή της δομής της πληροφορίας

Παράδειγμα (Οντότητες-Συσχετίσεις)

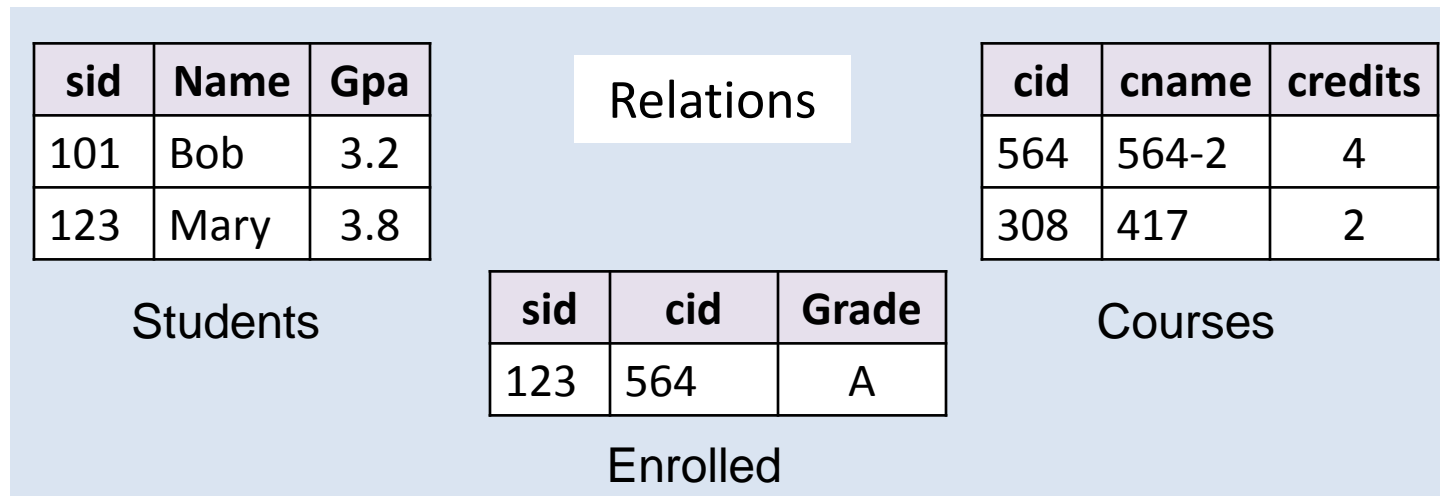
- ΣΔΒΔ για μαθήματα

- Φοιτητές
 - Μαθήματα
 - Καθηγητές
- } Οντότητες

- Ποιος φοιτητής παρακολουθεί ποιο μάθημα
 - Ποιος καθηγητής διδάσκει ποιο μάθημα
- } Συσχετίσεις

Παράδειγμα (Σχέσεις)

- Students(*sid*: *string*, *name*: *string*, *gpa*: *float*)
- Courses(*cid*: *string*, *cname*: *string*, *credits*: *int*)
- Enrolled(*sid*: *string*, *cid*: *string*, *grade*: *string*)

Μοντελοποίηση

- Υψηλού επιπέδου (εννοιολογικά) μοντέλα

Υψηλού επιπέδου, περισσότερο αφηρημένη περιγραφή της δομής

Μοντέλο Οντοτήτων/Συσχετίσεων

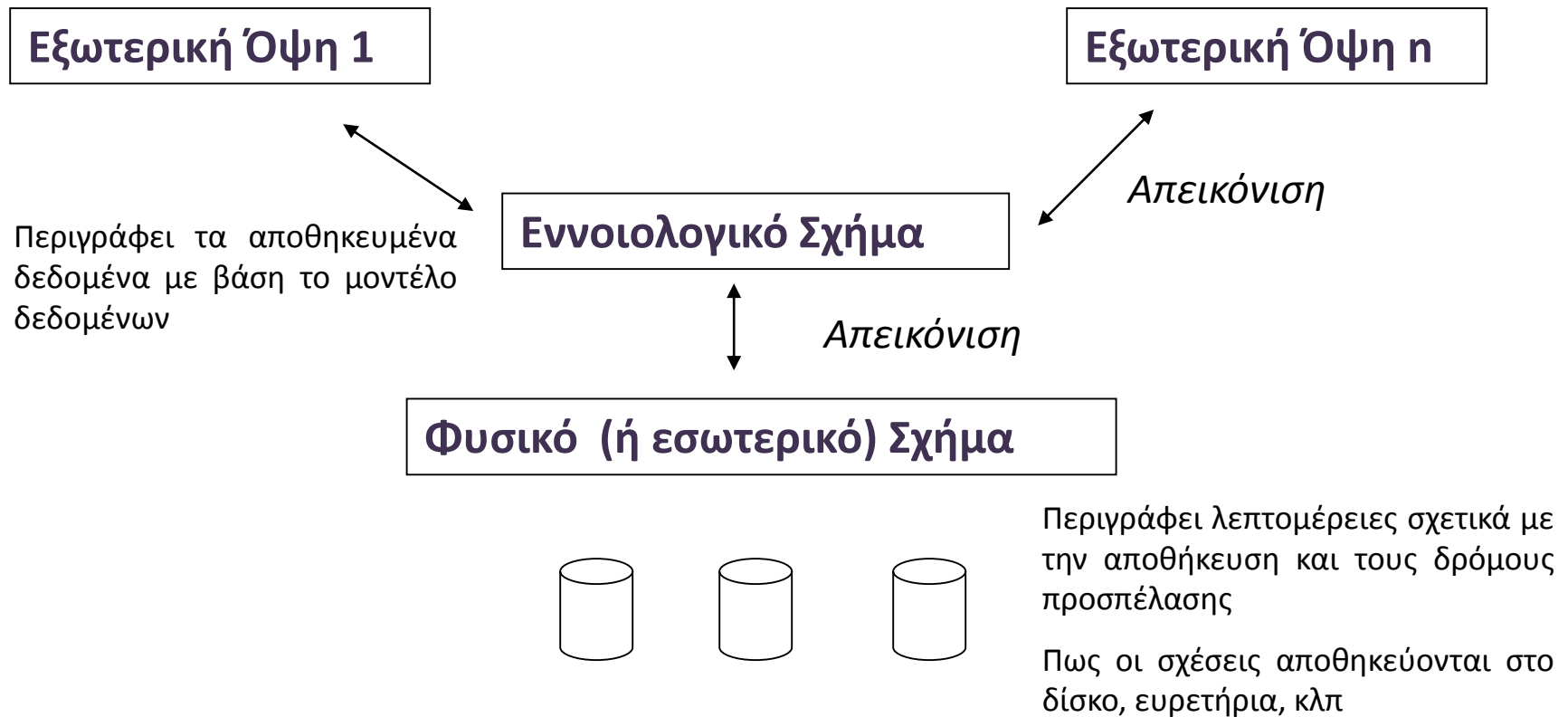
- Παραστατικά μοντέλα ή μοντέλα υλοποίησης ή λογικά μοντέλα

Σχεσιακό Μοντέλο, Ιεραρχικό Μοντέλο, Δικτυωτό Μοντέλο

- Χαμηλού επιπέδου ή φυσικά μοντέλα

Μοντέλα αποθήκευσης

Αρχιτεκτονική Τριών Επιπέδων

- Η περιγραφή της βάσης δεδομένων περιλαμβάνει ένα σχήμα για καθένα από τα επίπεδα αφαίρεσης

Ανεξαρτησία Δεδομένων

Ανεξαρτησία Δεδομένων: αλλαγή του σχήματος ενός επιπέδου χωρίς να αλλάξουμε το σχήμα του αμέσως υψηλότερου επιπέδου

- **Λογική Ανεξαρτησία Δεδομένων**

αλλαγή του εννοιολογικού δεν επηρεάζει τα εξωτερικά σχήματα ή τα προγράμματα εφαρμογών

- **Φυσική Ανεξαρτησία Δεδομένων**

αλλαγή του εσωτερικού σχήματος χωρίς να χρειάζεται αλλαγή του εννοιολογικού

αλλαγή μόνο της απεικόνισης

Σχήμα και Στιγμιότυπο

Σχήμα της βδ

Πρόθεση (intension)

Μοντέλο (δομικά στοιχεία + περιορισμοί ακεραιότητας)

Ανάπτυξη (extension)

Στιγμιότυπο της βδ (κατάσταση ή σύνολο εμφανίσεων ή σύνολο στιγμιοτύπων)

(αρχική κατάσταση, έγκυρη κατάσταση)

Δημιουργία ΣΒΔ

ΒΗΜΑ 1: Μοντελοποίηση (ορισμός σχήματος)

ΒΗΜΑ 2: Υλοποίηση

Χρήση ΣΔΒΔ:

- Ορισμός μοντέλου
- Εισαγωγή στοιχείων (δημιουργία του αρχικού στιγμιότυπου)
- Διατύπωση ερωτήσεων
- Εισαγωγή/διαγραφή/τροποποίηση δεδομένων

Γλώσσες ΣΔΒΔ (SQL)

Γλώσσα Ορισμού

create table R(A1 T1, A2, T2, ...)

Γλώσσα Χειρισμού/Επεξεργασίας Δεδομένων

εισαγωγή, διαγραφή, τροποποίηση δεδομένων

insert/delete/update

διατύπωση ερωτημάτων

select *Γνωρίσματα*

from *Πίνακες*

where *Συνθήκη*

Γλώσσες ΣΔΒΔ

Γλώσσες Ερωτήσεων (Query Languages)

- δεν είναι γλώσσα προγραμματισμού (δυνατότητα εμφύτευσης σε μια γλώσσα υψηλού επιπέδου)
- **δηλωτικές** (μη διαδικαστικές)

Βασικές Έννοιες (ανασκόπηση)

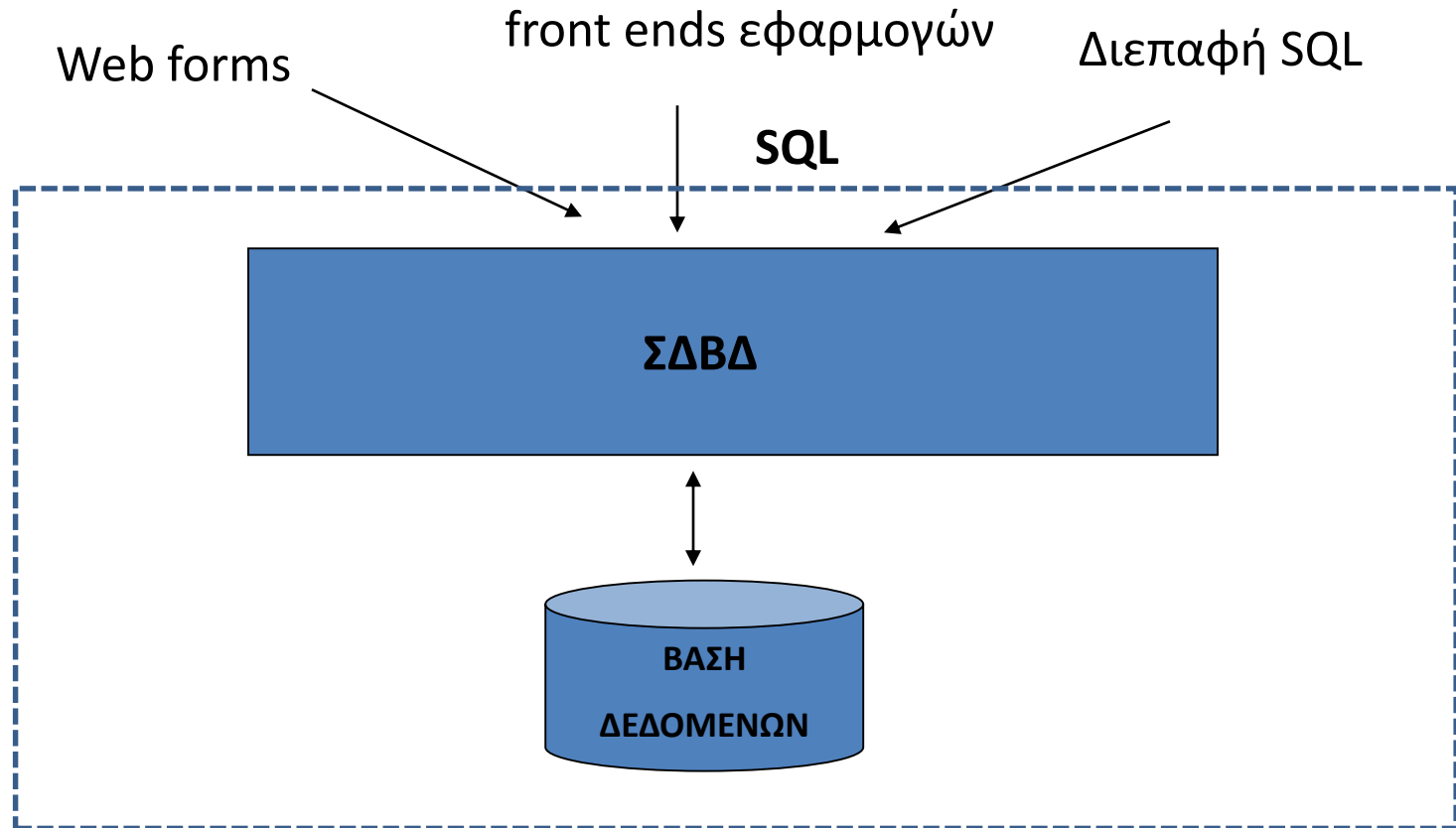
Κάποιες λειτουργίες ενός ΣΔΒΔ

- **Ορισμός και δημιουργία** μιας βάσης δεδομένων: προδιαγραφή των τύπων, των δομών και των περιορισμών των δεδομένων που θα αποθηκευτούν στη ΒΔ
- **Χειρισμός** (manipulation) μιας βάσης δεδομένων: υποβολή ερωτήσεων για την ανάκτηση δεδομένων, ενημέρωση (εισαγωγές, διαγραφές ή τροποποιήσεις)
- **Άλλες λειτουργίες**: Διαμοιρασμός, προστασία από αστοχίες υλικού και λογισμικού, ασφάλεια, ρύθμιση (tuning)

Χρήστες

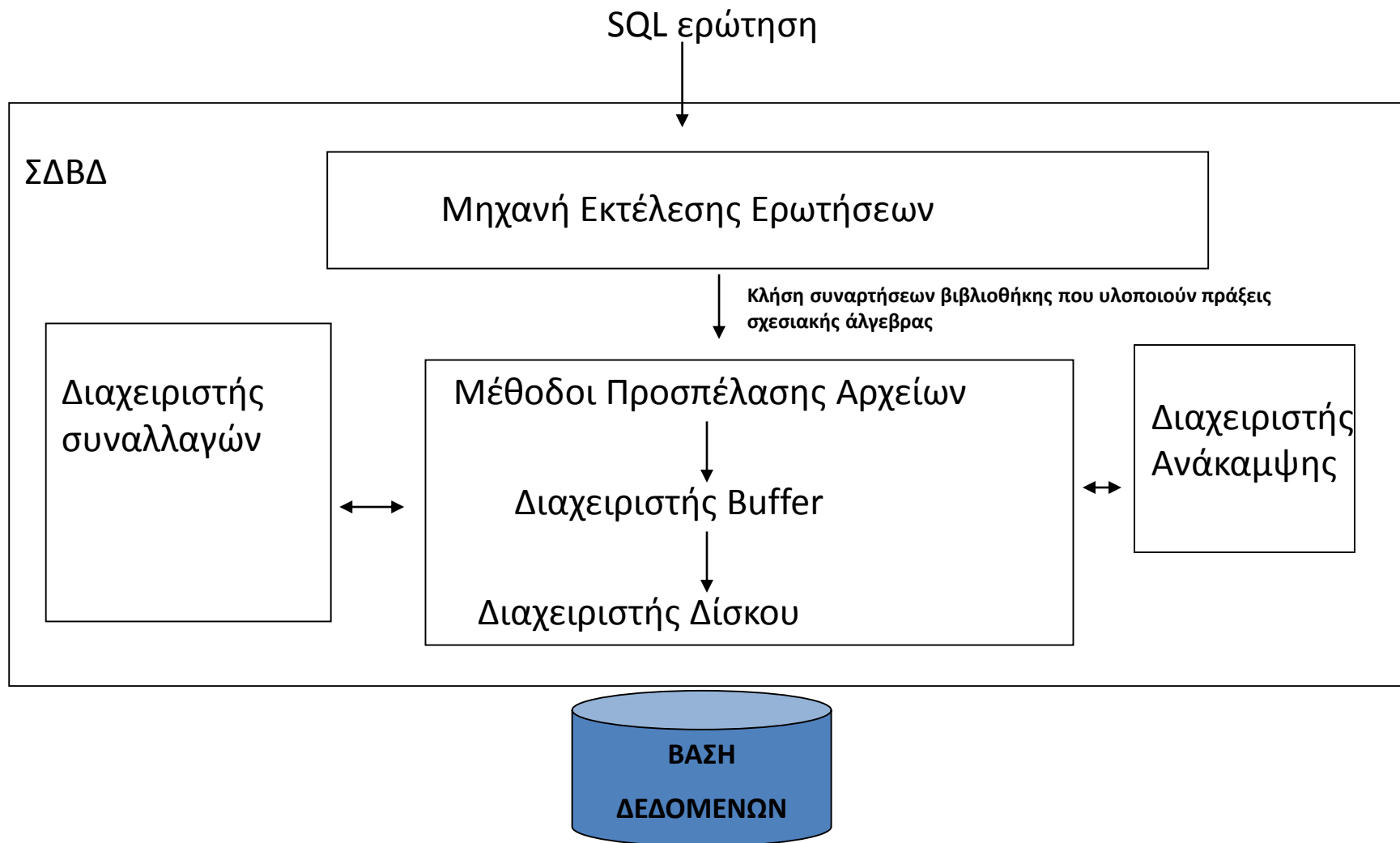
- Απλοί χρήστες
- Προγραμματιστές εφαρμογών
- Σχεδιαστές βάσεων δεδομένων
- Διαχειριστές συστήματος
- Δημιουργοί ΣΔΒΔ

Διεπαφές

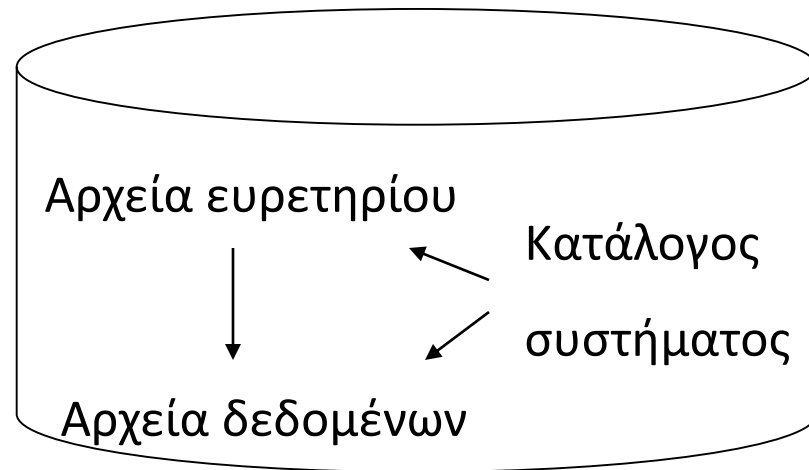

- Βασιζόμενες σε μενού (κατάλογο από επιλογές), γραφικών, Βασιζόμενες σε φόρμες, φυσικής γλώσσας, για παραμετρικούς χρήστες, για το ΔΒΔ

Το εσωτερικό ενός ΣΔΒΔ

Το εσωτερικό ενός ΣΔΒΔ

ΒΑΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Τι άλλο θα δούμε σήμερα

- I. Τι είναι οι ΒΔ, γιατί μας ενδιαφέρουν
- II. Στόχος και περιεχόμενο του μαθήματος
- III. Ιστορία των ΒΔ
- IV. Διαδικαστικά θέματα

Ιστορία

Δεκαετία του 1950

Κάρτες και ταινίες (σειριακή επεξεργασία) – Batch processing

Αρχή του 1960

Γενικευμένη χρήση δίσκων

πρώτο **γενικού-σκοπού** ΣΔΒΔ (διαχωρισμός της λειτουργικότητας διαχείρισης δεδομένων από τις εφαρμογές): Integrated Data Store (GE)

Charles Bachman (Recipient of the 1st **Turing Award**, 1973)

network data model (δικτυωτό)

Τέλη του 1960

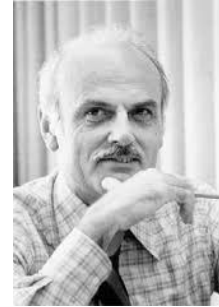
Information Management System (IMS) IBM

hierarchical data model (Ιεραρχικό)

SABRE Airline Reservation System (AA+IBM, travelocity!!)

Ιστορία

1970

Edgar Codd (IBM, San Jose) *σχεσιακό μοντέλο δεδομένων* (relational data model)

(Recipient of the **Turing Award**, 1981)

Ερευνητικά Προγράμματα: System R, INGRES - Γλώσσες: SEQUEL, QBE, QUEL

Δεκαετία του 1980

SQL (μέρος του **System R**)

transaction management (Jim Gray, **Turing Award**, 1999)

υποσημείωση: Jim Gray gone missing

[*Τάσεις: αντικειμενοστραφή, αρχιτεκτονική πελάτη-εξυπηρέτη, κατανεμημένες, έμπειρα*]

Ιστορία

Δεκαετία του 1990

εμπορικά αντικειμενοστραφή συστήματα

[Τάσεις: πολυβάσεις, χωρικές & χρονικές, πολυμέσα, συμπερασματικές, αποθήκες δεδομένων (αναλυτική επεξεργασία), προγραμματισμό πόρων της επιχείρησης (ERP – Enterprise Resource Planning) και της διαχείρισης τους (MRP – Management Resource Planning), Internet]

Δεκαετία του 2000

Σύστημα Διαχείρισης Χρωμοσωμάτων (Human Genome Project)

Σύστημα Παρατήρησης της Γης (Earth Observation System)

M. Stonebraker, Turing Award 2014
Ingress, Postgress, entrepreneur, ..)
1M from Google

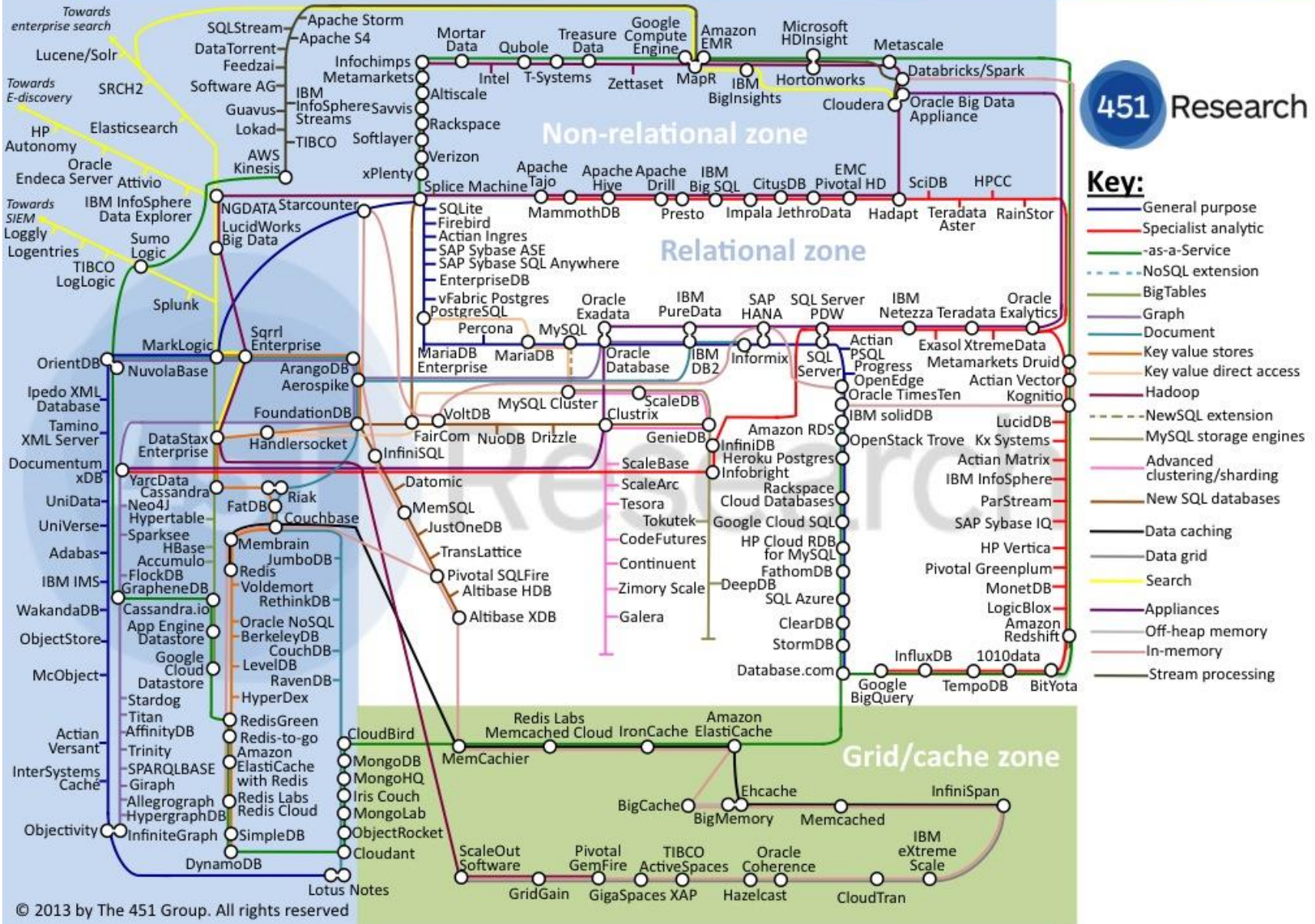
Ιστορία

Σήμερα

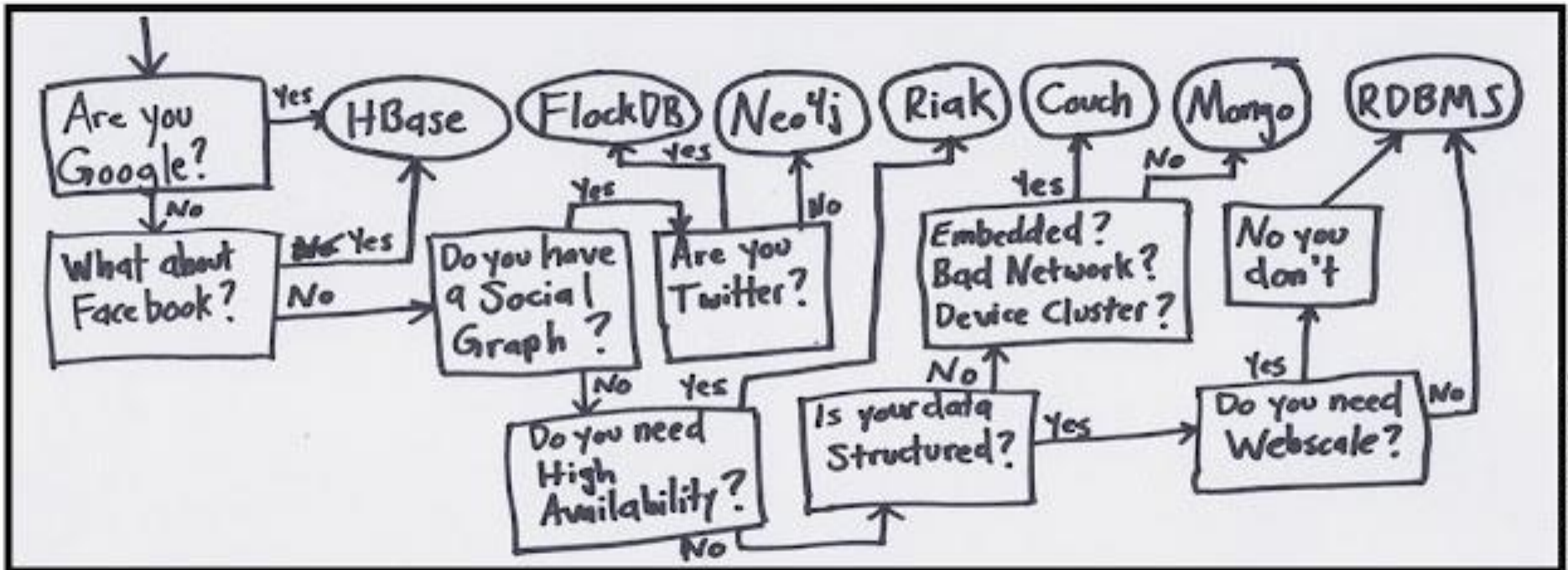
- Μεγάλος όγκος δεδομένων (**BIG DATA**)
- Αλλαγές σε υλικό (επεξεργαστές με πολλούς πυρήνες, ιεραρχία αποθήκευσης)
- cloud computing
- data lakes

Κίνηση NoSQL

Database Landscape Map – February 2014

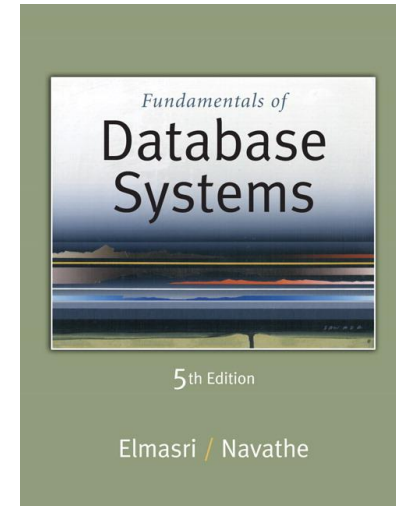
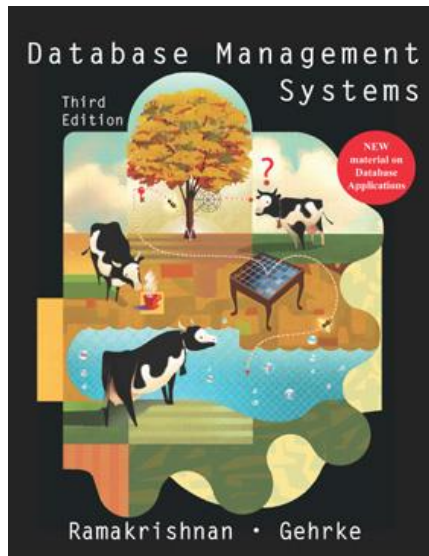
Τι ΣΔΒΔ να χρησιμοποιήσω (~2011);

Διαχειριστικά Θέματα

- web σελίδα <http://www.cs.uoi.gr/~pitoura>

«Θεμελιώδεις Αρχές Συστημάτων Βάσεων
Δεδομένων», Elmasri&Navathe

«Συστήματα Διαχείρισης Βάσεων Δεδομένων»
Ramakrishnan&Gehrke

Hank Korth, Avi Silberschatz, and S. Sudarshan, *Database System Concepts*, 5th Edition, McGraw-Hill, 2005.

Διαχειριστικά Θέματα

Βαθμός

- Ασκήσεις (2-3 σύνολα) + μια προγραμματιστική άσκηση (≥ 4.0)
- Τελικό διαγώνισμα (≥ 4.0)
- Τελικός Βαθμός (≥ 5.0)
- 35% * (Βαθμός Ασκήσεων+Προγραμματιστικής) +
65% * Βαθμός Τελικού Διαγωνίσματος

Όσοι έδωσαν ασκήσεις τα 2 προηγούμενα ακαδημαϊκά έτη μπορούν να «κρατήσουν» το βαθμό τους

Οι υπόλοιποι **πρέπει** ή να τις επαναλάβουν ή να γράψουν ≥ 5.0

1. Καλό θα είναι να παρακολουθείτε το μάθημα (τις διαλέξεις, αλλά και το «ρυθμό» του)

1. Οι διαφάνειες ΔΕΝ αντικαθιστούν το βιβλίο (είναι συμπληρωματικές σε αυτό)
2. Κάποιες ασκήσεις λύνονται ΜΟΝΟ στον πίνακα σκόπιμα

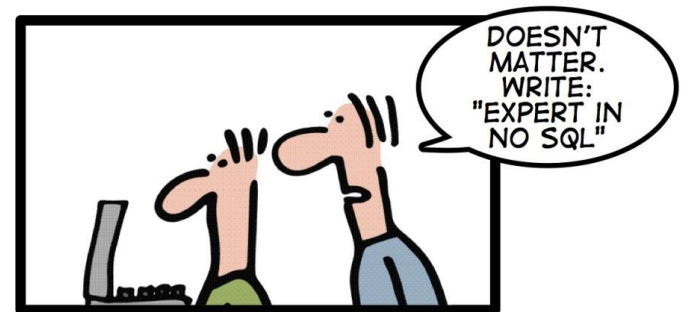
1. Κάνετε ερωτήσεις (και μια «άσχετη» ερώτηση είναι καλύτερη από καμία ερώτηση)

2. Διαβάζω – κατανοώ – μαθαίνω

ΔΕΝ υπάρχει «μεθοδολογία ασκήσεων»

Και αν δεν μάθετε
SQL;

HOW TO WRITE A CV

Leverage the NoSQL boom

Ερωτήσεις;